

European accounting system of training students in the development of an educational program or course (ECTS).

Bachelor's program of tourism training is based on a framework of educational program 65-42-M/02 Tourism (Sestovní ruch) issued by the Ministry of Education, Youth and Sports number 12 698/2007-23 on 28.06.2007.

Key words: educational standard, program, bachelor, tourism.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Дітковська С. О.

УДК 378.011.3 – 051:338.488.2 (100)

О. Є. Кашинська

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Актуальність дослідження. Індустрія гостинності є однією з найбільших галузей світової економіки, яка бурхливо розвивається. За останні роки туризм став доступний широким верствам населення завдяки соціальному, політичному та економічному прогресу. Одночасно із зростанням загального числа туристів помітний розвиток одержала інфраструктура туризму й основний її компонент – готельне господарство. Високі темпи розвитку цієї сфери в поєднанні зі складною ситуацією на ринку праці загострюють проблему якісної підготовки кадрів.

У даний час, як показує аналіз діяльності вітчизняних готелів, послуги, що надаються іноземним туристам та громадянам нашої країни, як правило, поступаються світовим загальновизнаним стандартам. Це неминуче знижує рівень привабливості поїздок до України та конкурентоспроможність вітчизняної галузі гостинності. У той же час, за прогнозами Всесвітньої туристської організації, в найближчі роки очікується збільшення потоку туристів до України, що загострює проблему підвищення якості підготовки фахівців для всієї багатогалузевої структури туристської індустрії, в тому числі, й для підприємств готельного бізнесу. Таким чином, в умовах становлення українського туристського ринку проблеми підбору та якісної професійної підготовки кадрів для готельного господарства є першочерговими. Тому, на нашу думку, доцільним є вивчення та застосування досвіду організації навчання майбутніх фахівців готельної сфери країн, що вже мають розвинену та всесвітньо визнану систему професійної освіти.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми дозволяє стверджувати, що питання змісту, форм підготовки та вимог до майбутніх фахівців туризму постійно знаходяться в центрі уваги вчених.

Зокрема, розроблено основи професійної освіти в сфері туристської діяльності (В. Квартальний, І. Зорін); розкрито особливості освітнього процесу та сформульовано критерії, які необхідно враховувати при організації професійної освіти фахівців для індустрії гостинності (М. Маринин, М. Морозов, І. Рябов, В. Чепік і інші); розглянуто різні аспекти професійної підготовки туристських кадрів (І. Зорін, В. Квартальнов, О. Пирогова, А. Сесьолкін).

Питаннями розробки методик підготовки кадрів для туристичної сфери займаються Л. Поважна, Л. Сакун, М. Скрипник, В. Федорченко, Н. Фоменко, Г. Цехмістрова, Л. Чорна та інші.

Створення системи туристичної освіти в нашій країні вимагає залучення досвіду інших країн, проте аналіз наукової літератури свідчить, що такий досвід не був належним чином вивчений та не знайшов свого втілення в системі підготовки фахівців для готельного господарства з позиції комплексного підходу, який розкриває аспекти змісту, організації та методики навчального процесу.

Метою нашого дослідження є огляд різних підходів до організації професійної підготовки фахівців для готельного господарства в розвинених країнах світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зі стрімким розвитком туризму як в світі, так і в Україні, ринок праці ставить високі вимоги до фахівців. Сучасність вимагає працівників, що не просто мають спеціальну освіту, а працівників компетентних, здатних приймати професійні рішення, здатних розв'язувати типові й нетипові проблеми, тим самим забезпечуючи високу якість обслуговування та задоволення потреб споживачів.

Л.В. Сакун стверджує, що існує три аспекти підготовки фахівців, які є важливими для будь-якої сфери туризму. А саме:

1. Фундаментальне навчання (знання), яке відповідає за отримання знань згідно навчального плану спеціальності;
2. Технічне навчання (знання як робити), яке відточує майстерність і розробляє навички, необхідні для даної спеціалізації;
3. Особисті здібності (знати як бути й як себе поводити), що відображають особисті якості фахівця [1, с. 32].

Кожна країна, що задіяна в туризмі (Швейцарія, де знаходиться перша школа готельного менеджменту, Ірландія, Великобританія, США, Канада, Франція, Іспанія, Греція, Швеція, Італія, Австрія, Німеччина, Чехія), розробляє свою систему туристичної освіти, яка б відповідала вимогам сучасності та поєднувала всі три вищевказані аспекти. Ці країни приділяють значну увагу підготовці кадрів для готельного бізнесу.

Найбільш престижні навчальні заклади в цій області є членами Всесвітньої асоціації з підготовки фахівців у галузі індустрії гостинності

та туризму (AMFORTH), Асоціації провідних готельних шкіл у Європі (EURHODIP), Міжнародної готельної та ресторанної асоціації (IH & RA). Досить престижним вважається також членство в Швейцарській Асоціації шкіл готельного менеджменту (ASEN) та Американської Асоціації готелів і мотелів (AH & MA).

За думкою власників міжнародних п'ятизіркових готелів, швейцарські школи управління гостинністю входять до числа найкращих у світі: Міжнародна школа готельного менеджменту Ле Рош (Les Roches International School of Hotel Management), Школа готельного бізнесу в Лозанні та Інститут вищої освіти Гліон (Glion Institute of Higher Education). Корнельський університет (США) також увійшов до числа кращих чотирьох навчальних закладів [2].

Вища освіта в Швейцарії асоціюється зі спеціальністю «готельний бізнес». Швейцарія перша в світі створила модель освіти в цій галузі, а її школи готельного та туристичного бізнесу вважаються еталонними. Перша школа готельного господарства, Ecole Hoteliere de Lausanne, відкрилася в Швейцарії в 1899 році. Слідом за нею, на початку ХХ століття, почали заявлятися інші. Програми цих шкіл вже не обмежувалися лише предметами з управління готелем. У сучасних школах готельного бізнесу, крім готельного та туристичного менеджменту, студенти вивчають маркетинг, інформаційні технології, стратегічний менеджмент, міжнародні фінансові системи й бухгалтерський облік, контроль бізнесу, проект-менеджмент, іноземні мови. Крім обов'язкової англійської мови, на якій ведеться навчання в більшості шкіл, менеджер повинен вільно володіти французькою або німецькою. Практично, всі програми вищої освіти охоплюють одразу три сфери – туристичний, ресторанний і готельний менеджмент.

Поєднання теорії й практики – основна риса навчання гостинності в Швейцарії. Багато шкіл розташовані на базі діючих готелів, що дозволяє щодня всі теоретичні знання, отримані на заняттях, відразу ж застосувати на практиці. Крім того навчальною програмою передбачені обов'язкові оплачувані стажування.

Інша швейцарська школа менеджменту гостинності Les Roches International School of Hotel Management акредитована Асоціацією шкіл і коледжів Нової Англії (New England Association of Schools and Colleges – NEASC), Quality Assurance Agency та EdExcel.

Навчальна програма Les Roches International School of Hotel Management дає змогу навчатися за спеціалізацією «Готельний менеджмент», «Ресторанний менеджмент», «Готельний і туристичний менеджмент» та отримати диплом бакалавра в Сфері готельного менеджменту (4 роки), магістра бізнес-адміністрування в Сфері готельного менеджменту (1 року) та диплом післядипломної освіти (2 роки).

Програма підготовки бакалавра може здійснюватись за наступними напрямками:

- ВВА Міжнародний готельний менеджмент + підприємництво.

Додаткові предмети спеціалізації: бізнес-планування, дизайн готелів.

- ВВА Міжнародний готельний менеджмент + фінанси.

Додаткові предмети спеціалізації: фінансовий менеджмент, менеджмент прийняття рішень, управління системою оцінки результатів.

- ВВА Міжнародний готельний менеджмент + маркетинг.

Додаткові предмети спеціалізації: менеджмент гостинності та комерція, реклама та PR в сфері гостинності.

- ВВА Міжнародний готельний менеджмент + дизайн готелів і проектний менеджмент.

Додаткові предмети спеціалізації: архітектура та дизайн, дизайн готелів, проектний менеджмент.

- ВВА Міжнародний готельний менеджмент + управління кулінарним бізнесом.

Додаткові предмети спеціалізації: вивчення продукту та складання меню, кулінарний бізнес і подієвий менеджмент, наука та культура гастрономії.

Зміст програми бакалавра Бізнес-адміністрування (4 роки) / Диплом у сфері гостинності (3 роки) наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Зміст програми бакалавра Бізнес-адміністрування (4 роки) / Диплом у сфері гостинності (3 роки) [3].

1 семестр	Сервіс, управління номерним фондом готелю <ul style="list-style-type: none"> • Техніка обслуговування – практичні заняття • Принципи прибирання та гігієни харчування • Принципи роботи бару та роботи з напоями • Основи обслуговування • Управління номерним фондом готелю • Введення в індустрію гостинності • Застосування комп'ютерної техніки в гостинності • Академічна англійська (письмова мова) • Математика
2 семестр	Стажування за спеціальністю
3 семестр	Кухня, управління номерним фондом готелю <ul style="list-style-type: none"> • Кулінарне мистецтво – практичні заняття • Випічка та кондитерські вироби – практичні заняття • Основи кулінарного мистецтва • Бухгалтерія у сфері гостинності та контроль • Управління номерним фондом • Наукові принципи травлення та їжі • Організаційна поведінка • Письмова мова, ефективні комунікативні методи
4 семестр	Стажування за спеціальністю

5 семестр	Адміністрування <ul style="list-style-type: none">• Управління номерним фондом• Менеджмент харчування та напоїв• Управління інфраструктурою• Бухгалтерія• Ресурси в сфері гостинності
6 семестр	Стажування за спеціальністю
7 семестр	

Як бачимо з таблиці, значну частину навчання за програмою бакалавра відведено на практичну підготовку – стажування за спеціальністю. Треба зауважити, що здебільшого такі програми підготовки здійснюють підготовку не тільки фахівців готельного бізнесу, а й працівників підприємств харчування (як видно з таблиці), туристичних агенцій та інших.

В Америці, зі зростанням потреби у висококваліфікованих співробітниках, коледжі та університети здійснюють підготовку фахівців готельної галузі за широким спектром програм від базової підготовки до післядипломного навчання, яке часто в собі поєднує європейські та міжнародні традиції якості обслуговування в поєднанні з північноамериканськими моделями та використанням передових технологій. Професійна світа в Америці пропонує як короткі програми, які можуть тривати від десяти до сорока тижнів, моделі навчання в коледжі, що можуть тривати до одного, двох чи трьох років, так і отримання диплому після чотирьох років навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», а також можливість отримання вчених ступенів в сфері готельного господарства та туризму [4].

Більшість програм, що пропонуються канадськими коледжами, приділяють особливу увагу практичній підготовці майбутніх фахівців туристичної сфери. Проблема співвідношення теоретичної та практичної підготовки зараз гостро стоїть і в Україні. В закордонних закладах освіти не менше ніж 50% загальної навчальної підготовки відводиться на підготовку практичну, а в деяких навчальних закладах Європи тривалість практики складає 9 місяців за навчальний рік, що базується на концепції англійського вченого Дональда Шопа, на думку якого, навички та вміння можна набути лише спостерігаючи за діями досвідчених фахівців, співпрацюючи з ними, аналізуючи свої власні практичні дії, спільно обговорюючи помилки, проблемні ситуації тощо [5, с. 175].

У Німеччині туристична освіта розвинулася в рамках Fachhochschulen (спеціалізованих вузів), які присвоюють ступінь бакалавра по завершенню восьми семестрів [6, с. 317-323].

Туристичні спеціальності французьких університетів пропонують дво-, три- та чотирирічні програми. Все більше і більше програм з туризму і гостинності у Франції орієнтовані на чотири роки

навчання з отриманням ступеню бакалавра по завершенню навчання, що зазвичай готує студентів до керівних посад у галузі.

Польські університети забезпечують безперервну систему підготовки кадрів у сфері туризму, що охоплює всі ланки діяльності та основні напрямки роботи. Спеціалісти з вищою освітою готуються за ступеневою системою: бакалавр – спеціаліст – магістр. Студенти за чотири роки навчання опановують не тільки фундаментальні, але й професійно-орієнтовані дисципліни, дисципліни спеціалізації, проходять навчально-виробничу, педагогічну та виробничу практики, що дозволяють отримати кваліфікацію, достатню для здійснення виконавчих функцій з організації готельної діяльності. Головною турботою навчальних польських закладів є формування конкурентноздатних фахівців, які мають підприємницькі навички, здатні працювати ініціативно [7, с. 330].

Можна сказати, що підготовка фахівців для готельного господарства в різних країнах ведеться по-різному та відображає вплив конкретних історичних, політичних, соціально-економічних та інших факторів. Як показують дослідження українських фахівців, принципова кадрова схема в готельному бізнесі включає дві системи підготовки:

- спеціалізована професійна підготовка для підприємств, які безпосередньо беруть участь у виробництві готельного продукту;
- підготовка фахівців масових професій для суміжних галузей національної економіки.

При цьому кожна з цих систем має освітні рівні [8, с. 243–246]:

1. Вищий (інституційно-управлінський) рівень. Він передбачає підготовку менеджерів, які визначають напрями та завдання роботи, стратегію, тактику галузі, окремого підприємства (менеджер готелю, менеджер маркетингової діяльності на підприємстві та ін.) Спеціалізована підготовка персоналу такого рівня проводиться в провідних навчальних закладах (університетах, школах готельного управління, установах підвищення кваліфікації) за програмами магістра та бакалавра.

2. Середній рівень (управлінсько-технологічний). Управлінсько-технологічна діяльність характерна для персоналу, який забезпечує технологічну послідовність обслуговування, погоджує взаємодію з іншими технологічними ланками (менеджер з резервування місць, старша покоївка, метрдотель ресторану). Цей рівень забезпечують вищі та середні спеціалізовані навчальні заклади, коледжі, ліцеї, які готують фахівців з менеджменту певних технологічних процесів бакалаврського рівня.

3. Початковий або нижчий рівень (технологічно-виконавчий). Він представлений персоналом, який виконує конкретні завдання та забезпечує задоволення окремих потреб туриста або реалізацію окремого виду обслуговування. Цей рівень забезпечують навчальні заклади (центри, школи, курси, училища) широкого профілю та спеціалізації, які

готують працівників масових професій: покоївок, офіціантів, кухарів, інструкторів і т.д.

Така схема дозволяє проводити багатоваріантну підготовку фахівців готельної галузі в умовах динамічних змін на ринку готельних послуг.

Висновок та перспективи подальших досліджень. Ринок праці стає все більш вимогливим до фахівців готельної справи, навчання яких має відбуватися на високому рівні теоретичної та практичної підготовки. Створення та удосконалення системи професійної освіти вимагає залучення досвіду інших країн, що вже є визнаними лідерами освіти в сфері обслуговування. Здійснивши огляд систем підготовки фахівців готельного господарства різних країн, можна сказати, що вони пропонують різні програми навчання та дають можливість отримати дипломи бакалавра, магістра та диплом післядипломної освіти, що, в свою чергу, забезпечує принцип неперервності навчання. Значну частину в такій підготовці посідає практика (в закордонних закладах освіти не менше ніж 50% загальної навчальної підготовки відводиться на практичну підготовку), що для української системи підготовки є проблемою. А отже, подальші наші дослідження будуть направлені на вирішення цього питання через пошук можливих шляхів збільшення практичної частини навчання.

Список використаних джерел

- 1. Сакун Л.В.** Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира: Монография / Л. В. Сакун. – К. : МАУП, 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид. : http://tourlib.net/books_tourism/sakun23.htm.
- 2. Мировой** рейтинг университетов гостеприимства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://domartravel.net.ua/faq/9/>.
- 3. Les Roches International School of Hotel Management, Switzerland** [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид. : http://www.dteducation.com/educationabroad/students/hospitality/cid_210/.
- 4. Черній Г.В.** Досвід підготовки майбутніх фахівців туристичної сфери в Україні та світі / Г. В. Черній [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид. : <http://intkonf.org/cherniy-gv-dosvid-pidgotovki-maybutnih-fahivtsiv-turistichnoyi-sferi-v-ukrayini-ta-sviti/>.
- 5. Килимистий С.М.** Анімація в туризмі : Навчальний посібник / С. М. Килимистий. – К. : Вид-во ФПУ, 2007. – 188 с.
- 6. Formica, S.** European hospitality and tourism education: differences with the American model and future trends / Sandro Formica // International Journal of Hospitality Management. – 1996. – №15 (4). – P. 317-323.
- 7. Польова Л.В.** Особливості підготовки менеджерів по туризму у Польщі / Леся Василівна Польова // Туристична освіта в Україні: проблеми і перспективи: Зб. наук. праць. – Київ : Тонар, 2007. – 356 с.
- 8. Гринько С. А.** Рынок подготовки туристских кадров: реалии и перспективы развития / С. А. Гринько // Слобожанський науково-спортивний вісник: Зб. наук. праць. – 2006. – №10. – С. 243-246.

Кашинська О. Є. Сучасний стан систем підготовки фахівців готельного господарства в розвинених країнах світу

У статті розглядаються різні підходи до організації професійної підготовки фахівців для готельного господарства в розвинених країнах світу. Здійснюється огляд систем підготовки фахівців сфери гостинності цих країн, які пропонують різні програми навчання та дають можливість отримати дипломи бакалавра, магістра та диплом післядипломної освіти, що, в свою чергу, забезпечує принцип неперервності навчання. Звертається увага на те, що значну частину в підготовці посідає практика.

Ключові слова: готельне господарство, професійна освіта, підготовка фахівців, програма, практична та теоретична підготовка.

Кашинская Е. Е. Современное состояние систем подготовки специалистов гостиничного хозяйства в развитых странах мира

В статье рассматриваются различные подходы к организации профессиональной подготовки специалистов для гостиничного хозяйства в развитых странах мира. Осуществляется обзор систем подготовки специалистов сферы гостеприимства этих стран, которые предлагают различные программы обучения и дают возможность получить дипломы бакалавра, магистра и диплом последипломного образования, что, в свою очередь, обеспечивает принцип непрерывности обучения. Обращается внимание на то, что значительную часть в подготовке занимает практика.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, профессиональное образование, подготовка специалистов, программа, практическая и теоретическая подготовка.

Kashinskaya E. E. Current State Training Systems of the Hotel Industry in the Developed Countries of the World

In article various approaches to the organization of professional training of experts for hotel economy in the developed countries of the world are considered. It is noted that creation and improvement of system of professional education in Ukraine demands attraction of experience of other countries which already are recognized leaders of education in the hospitality sphere. The review of systems of training of specialists of hotel economy of the different countries (Switzerland, Germany, Poland, etc.) who offer various programs of training is carried out and give the chance to gain bachelor's degrees, the master and the diploma of postdegree education that, in turn, provides the principle of a continuity of training. The attention that the considerable part in preparation is occupied by practice is paid.

It is noted that each of systems of training of specialists of hotel economy in the developed countries of the world has educational levels: the highest (institutional and administrative) level, average level (administrative and technological) and initial or low level (technological and executive). Such

scheme allows to carry out multiple training of specialists of hotel branch in the conditions of dynamic changes in the market of hotel services.

Key words: hotel economy, professional education, training of specialists, program, practical and theoretical preparation.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – кандадит педагогічних наук, доцент Щука Г. П.

УДК 371.134:379.85(71)

І. В. Сандовенко

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ТУРИСТСЬКОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ПРОФЕСІОНАЛІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ. ДОСВІД УНІВЕРСИТЕТУ БРОК (ОНТАРІО, КАНАДА)

Сталий розвиток є ключовим визначальним питанням нашого часу і розуміється скоріше як еволюційний або перехідний процес, а не кінцевий пункт. Сприяння переходу суспільства до сталого розвитку вимагає знання і розуміння, отриманого завдяки раніше неіснуючим науковим підходам.

Конференція ЮНЕСКО «Вища освіта у XXI столітті: підходи і практичні заходи» задекларувала, що вища освіта та наукові дослідження в наш час виступають як найважливіші компоненти культурного, соціально-економічного і екологічно стабільного розвитку людини, співтовариств і націй. Значний вклад у вирішення екологічних проблем, зокрема, у справі активізації екологічної освіти та виховання вніс Всесвітній Саміт з екотуризму, що у 2002 р. відбувся у Квебеку (Канада).

Канада має значні перспективи розвитку екологічного туризму, який представлений розгорнутою системою Охоронних Природних Територій, що є однією із найбільш досконалих на Північноамериканському континенті [1, с. 107]. За визначенням Консультативної Ради Канади з навколишнього середовища: «*Екотуризм – вид туризму, пов'язаний із пізнанням природи та спрямований на збереження екосистем при повазі інтересів місцевого населення*».

За умов пріоритетного розвитку природо-орієнтованого туризму в Канаді, зі зростанням ролі туризму в задоволенні рекреаційних і інтелектуальних потреб людей, все більш актуальними постають проблеми збереження навколишнього середовища. Університети, виконуючи свою місію у сприянні сталому розвитку, звертаються до вирішення цих проблем. За даними «Звіту про конкурентоспроможність туристичної галузі 2011» Всесвітнього економічного форуму, у категорії «Освіта і практична підготовка» Канада займає 4 місце у світі [2, с. 154].